

Europos regionų komiteto rezoliucija – Teisinės valstybės principas Europos Sąjungoje iš vietos ir regionų perspektyvos

(2017/C 272/02)

EUROPOS REGIONŲ KOMITETAS (RK)

- atsižvelgdamas į 2014 m. kovo 11 d. Komisijos komunikatą „Naujos ES priemonės teisei valstybei stiprinti“ (COM (2014) 158) ir į 2014 m. gruodžio 16 d. ES Tarybos ir Taryboje posėdžiavusių valstybių narių išvadas dėl teisinės valstybės principų laikymosi užtikrinimo;
- atsižvelgdamas į 2015 m. vasario 12 d. nuomonę „Vietos ir regionų valdžios institucijų vaidmuo užtikrinant daugiapakopę pagrindinių teisių ir teisinės valstybės apsaugą ES“;
- atsižvelgdamas į 2016 m. spalio 25 d. Europos Parlamento rezoliuciją su rekomendacijomis Komisijai dėl ES demokratijos, teisinės valstybės ir pagrindinių teisių mechanizmo sukūrimo;
- atsižvelgdamas į ES sutarties 4 straipsnio 3 dalį ir 5 straipsnį dėl subsidarumo principų taikymo;

1. yra susirūpinęs, kad keletą pastarųjų metų Europos Sąjungoje ir pasaulyje kvestionuojama teisinė valstybė – pagrindinis demokratijos ramstis;
2. atkreipia dėmesį į tai, kad Europos Sąjunga grindžiama bendromis pagrindinėmis vertybėmis, įskaitant pagarbą demokratijai ir teisinės valstybės principo laikymąsi, kaip nurodyta Europos Sąjungos sutarties 2 straipsnyje, ES pagrindinių teisių chartijoje ir Europos žmogaus teisių konvencijoje (EŽTK);
3. tikisi, kad ES valstybės narės laikysis savo įsipareigojimo gerbti šias vertybes, nes jomis grindžiamas valstybių narių tarpusavio pasitikėjimas, pasitikėjimas tarp valstybių narių ir ES institucijų, o svarbiausia – tarp piliečių ir visų lygmenų valdžios;
4. be to, atkreipia dėmesį į tai, kad Europos Komisija, Europos Vadovų Taryba, Europos Teisingumo Teismas ir Europos Žmogaus Teisių Teismas, taip pat ir Europos Taryba, jau ne kartą yra patvirtinę, kad teisinės valstybės principas yra neatsiejamas nuo tokių principų kaip teisėtumas, skaidrumas, atskaitomybė, valdžių padalijimas, demokratinis ir pliuralistinis teisės aktų priėmimo procesas, teisinis tikrumas, vykdomosios valdžios savavališkų veiksmų draudimas, nepriklausomi ir nešališki teismai, veiksminga teisminė peržiūra, pagarba pagrindinėms teisėms ir lygybė prieš įstatymą, žodžio laisvė ir susirinkimų laisvė;
5. vis dėlto atkreipia dėmesį į tai, kad esamų priemonių nepakanka visapusiškam šių principų taikymui ir vykdymui užtikrinti;
6. todėl pabrėžia, kad, kaip piliečiai patiria teisinę valstybę vietos ir regionų lygmeniu, yra lygiai taip pat svarbu, kaip jie tą patiria nacionaliniu ir Europos lygiu;
7. atkreipia dėmesį į tai, kad ES yra beveik šimtas tūkstančių subnacionalinio lygmens valdžios institucijų, kurioms tenka didžiausia atsakomybė už pagrindinių teisių ir laisvių įgyvendinimą, kai sprendžiami patys įvairiausi žmonių klausimai;
8. mano, kad dabar svarbiau nei bet kada, kad ES įgyvendintų veiksmingą teisinės valstybės mechanizmą – atsižvelgiant į kintančią saugumo padėtį Europoje ir vienos iš valstybių narių pasitraukimą iš ES, ES būtina dar labiau susitelkti suprantant, kad Europos solidarumas nėra vienpusis procesas. Visos ES valstybės narės ir visi valdžios lygmenys turėtų vykdyti savo įsipareigojimus viena kitai ir ginti Europos projektą kaip vertybėmis pagrįstą subjektą nuo visoje Europoje kylančio judėjimo, kuris kelia grėsmę Europos pagrindinėms vertybėms;
9. pabrėžia, kad siekiant ir toliau taikyti teisinės valstybės principą ir išsaugoti pagrindines teises, labai svarbus yra aktyvių, nepriklausomų ir pliuralistinės pilietinės visuomenės organizacijų ir NVO dalyvavimas demokratinuose procesuose bei priežiūra, ar tinkamai veikia stabdžių ir atsvarų sistema valstybių institucijų ir jų įgaliojimų atžvilgiu;

10. pabrėžia, kad nors rekomendacijos dėl teisinės valstybės, pagrįstos 2014 m. strategija, tebegalioja, iki šiol nebuvo pasiekta jokių apčiuopiamų rezultatų. Ypač apgailestaujama, kad teisinės valstybės sistema numato galimybę Komisijai palaikyti konstruktyvų dialogą su atitinkama valstybe nare, tačiau nenumato, kad būtina kuo anksčiau įtraukti įvairius valdymo lygmenis, įskaitant vietos ir regionų lygmenis ir pilietinę visuomenę. Tuo labiau, kad ES institucijos ir valstybės narės turėtų visada aiškiai parodyti, kad kol vyksta procedūros su konkrečios valstybės narės vyriausybe, jos neketina izoliuoti tos šalies ir vis dar yra pasirengusios bendradarbiauti su tos valstybės visuomene;

11. todėl pritaria 2016 m. spalio 25 d. Europos Parlamento rezoliucijai su rekomendacijomis Komisijai dėl bendro ES demokratijos, teisinės valstybės ir pagrindinių teisių mechanizmo sukūrimo, į kurį būtų įtrauktos esamos priemonės, ir ragina šį mechanizmą taikyti visais valdymo lygmenimis;

12. pabrėžia, kad toks mechanizmas turėtų būti objektyvus, pagrįstas įrodymais ir faktais, teisingu vertinimu ir vienu požiūriu į visas valstybes nares, laikantis subsidiarumo ir proporcingumo principų;

13. tikisi, kad mechanizmas, viena vertus, visapusiškai įtrauks vietos valdžios institucijas į Komisijos dialogą su valstybėmis narėmis, ir, antra vertus, suteiks joms galimybę tiesiogiai kreiptis į Komisiją, jeigu jos nustatys kokias nors grėsmes teisinei valstybei;

14. pabrėžia, kad prievolės, kurias turi įvykdyti šalys kandidatės pagal Kopenhagos kriterijus, pagal ES 2 straipsnį ir toliau taikomos šiems šalims įstojus į ES ir joms tapus valstybėmis narėmis, ir kad atsižvelgiant į tai visi valstybių narių valdymo lygmenys turėtų būti nuolat vertinami pagal šį mechanizmą, siekiant įsitikinti, ar jos ir toliau laikosi pagrindinių ES vertybių – pagarbos pagrindinėms teisėms, demokratinėms institucijoms ir teisinei valstybės principams;

15. pažymi, kad organizuotas nusikalstamumas ir korupcija kelia grėsmę demokratijai ir teisinei valstybei ir dėl to patiriama didžiulių ekonominių, politinių ir socialinių iškreipimų. Naujasis mechanizmas turėtų sudaryti sąlygas geriau įgyvendinti tarptautinius ir ES standartus ir užtikrinti, kad jų būtų laikomasi šalinant trūkumus ir kliūtis, trukdančius kovoti su organizuotu nusikalstamumu ir korupcija visais valdžios lygmenimis. Tvirtas vietos, regionų ir nacionalinių valdžios institucijų įsipareigojimas yra labai svarbus skatinant imtis konkrečių veiksmų, kad būtų galima kovoti su korupcija ir kad kovos su korupcija pastangos būtų tvirtos ir negrįžtamos. Su korupcija susiję įstatymai turi būti vienodai taikomi visiems ir turi būti užtikrinamas jų vykdymas visais lygmenimis, siekiant užtikrinti piliečių, pilietinės visuomenės ir valdžios institucijų pasitikėjimą ES valstybių narių teisės sistemomis;

16. reiškia susirūpinimą, kad rekomendacijos dėl teisinės valstybės gali paskatinti nustatyti politines sąlygas. Regionų komitetas griežtai prieštarauja tam, kad vietos ir regionų valdžios institucijos taptų nacionalinių vyriausybių vykdomos politikos įkaitėmis, nes dėl to miestai ir regionai galėtų prarasti ES finansavimą; vis dėlto pritaria partnerystės susitarimų nuostatoms sustabdyti finansavimą, jeigu vietos ir regionų valdžios institucijos nesilaikys teisinės valstybės principo;

17. atkreipia dėmesį į tai, kad spaudos laisvės ir pliuralizmo varžymas bei manipuliacijos informacija (prie to prisidėjo šiuolaikinių technologijų ir socialinės žiniasklaidos vystymas) padarė neigiamą poveikį naudojimuisi demokratija visais valdymo lygmenimis. Todėl šiuo metu vykstanti Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyvos (AŽPD) peržiūra yra labai svarbi. Kaip pabrėžia RK, ja turėtų būti siekiama:

— kad nacionalinių reguliavimo institucijų nepriklausomumas tiek nuo valdžios institucijų, tiek nuo audiovizualinio sektoriaus veikėjų ir politinių partijų būtų Europos audiovizualinės žiniasklaidos reglamentavimo pagrindas ir kad kiekviena valstybė narė bet kokia kaina šį nepriklausomumą užtikrintų, nes jis yra svarbiausias informacinės įvairovės ir pliuralistinės žiniasklaidos rinkos garantas Europos, nacionaliniu, regionų ir vietos lygmenimis;

— užtikrinti nuosavybės skaidrumą žiniasklaidos srityje;

— nustatyti platformos paslaugos teikėjų vaidmenį tiek AVMSD, tiek Elektroninės komercijos direktyvoje;

— nustatyti bendras gaires ir rekomendacijas socialinės žiniasklaidos tinklo paslaugų teikėjams ir kitoms žiniasklaidos priemonėms, kad būtų apribotas nepatikimos ir neteisingos informacijos skleidimas iš nepatikrintų šaltinių, arba „netikros naujienos“ ir „alternatyvūs faktai“, nes tai kelia grėsmę demokratiniam procesui, visų pirma rengiantis rinkimams;

18. paveda Komiteto pirmininkui šią rezoliuciją perduoti Komisijai, Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Vadovų Tarybos pirmininkui ir ES Tarybai pirmininkaujantiui Maltai, taip pat Europos Tarybos vietos ir regionų valdžios institucijų kongresui.

2017 m. kovo 24 d., Briuselis

*Europos regionų komiteto
pirmininkas*

Markku MARKKULA
